

zlo nevpljivo biti, ker očitno vidi, da se od njega terja, cesar delati ni dolžno.

V hasen sosēke, da se ji to nepristojno breme odvzame, v hasen kantonske gospoške same, da se ogne zadregam, ktere jo zadenejo, ker ne naganja ljudi dosti krepo, da bi ceste popravljali, in zadnjič v hasen vseh, kteri se vozijo po teh potih, ktere so zavoljo zanikernosti sosēs take, da je komaj mogoče po njih gaziti in imamo v bližnji okolici cesto, kteri morda na celem Krajinskem ni para, v to trojno hasen nasvetjem: slavni deželni zbor naj sklene, da v njevem imenu odbor berž prošno pošije dnarstvenemu ministerstvu, šrange pri svetem Petru in šrange v Krajini dolini kaj odpraviti.

Gospod vladni komisar Roth: To, kar je gospod dr. Bleiweisa nasvetoval, zamorem nekoliko razjasniti. Prejšna deželna vlada je že pred več leti to reč zapadla, ter v hasen kantonu in ljubljanskem mesta se za njo potegnila. Prošno za odpravo mostnine pa je najperv c. k. dnarstveno deželno ravnateljstvo v Gradcu, in za njem slavno dnarstveno ministerstvo samo zaverilo. Deželna vlada je potem še dalje na slavno ministerstvo notranjih zadev se obernila; deželna vlada je blezo pred letom to reč poganjala in ministerstvo notranjih zadev je odgovorilo, da so v tej zadavi nove obravnavne napeljane bile; več pa doslej še ni prišlo. Pred kakimi stirmajstini dačvi je kantonska gospoška ljubljansko okolice to reč sopečno povzela in prejšno deželno glavarstvo je postalo deržavnemu ministerstvu prošno, da bi ta reč kmali rešena. Mislim teda, da bo ta reč skoraj rešena.

Posl. Guttmann: Jez podperam gospod dr. Bleiweisov nasvet, ker zadeva večidl tudi prebivavce ljubljanskem mesta. Gospod nasvetovatec je omelin napenčnosti na dveh šrangleh, je pa omenip napenčnosti tudi se na tretji šrange, to je na šrange v Kurji vasi. Omenim jo pa samo toliko, kolikor zadeva obmestje.

Ljubljansko obmestje seže na tej strani do poslednjih hiš pod Rákovnikom; ondi je bila nekakdaj meja in šrange postavljena. Vsled tege prebivavcem tega kraja ni bilo treba, cestino plačevati. Leta 1821 ali 1822 so pervikrat začeli prevdarjati, da je ta šrange predfajec od mesta, in posebno komisija je izrekla, da naj se pod tako imenovano „zeleno goro“ postavi; pozneje so jo pa prestavili tje, kjer sedaj stoji. Ko je bila šrange tako postavljena, ni bilo treba nobenemu vozniku ljubljanskem obmestju, ako je čez most peljal, šrange plačevati. Pozneje, dokler je šrange ondi stala, je dnarstvena gospoška na to gledala in gnala, da naj se od voznikov obmestja ne tirja ne cestina ne mostina. Po letu 1847 je to reč tadelan najemstvo sprožilo in deželarstvene gospoške so odločile, da se šrange mora plačevati, samo tisti vozovi so plačevanja prosti, ktori so po mitni postavi bili oprosteni cestine in mostnine; tako je bilo veliko teh posestnikov in pa tudi rokodelcov, in še celo obertnikov, med katerimi poslednjimi posebno imenujem Nenigovo olarino, prisiljenih, se ali z najemstvom pogoditi ali pa postavljeno mostino in cestino plačevati. Pričožbe na pritožbe so bilo zastran tega podane, pa nobena ni bila uslušana. Leta 1848 je predstojništvo ljubljanskem mesta na te nepristojnosti zadernilo in prosilo, jih v obmestju glede plačevanja cestine in mostnine odpraviti; al vse to je ostalo pri starem zavoljo tega, ker se je reklo, da se more ta reč v pretresi vseti se le potem, kadar bodo nove sosēske uredjene; ko je bilo tadelan srečno svetovavstvo uredjeno, je ono samo to reč sprožilo, za kero so se njegovki spredniki zastojnji poganjali. Več jih je bilo, ki so me v tej prizadevi podperali, med njimi namreč rakovniški

gospod in pa posestnik olarnice Nenig. Prošna je bila storjena, al uslušana ni bila. Ko je bilo tedaj od tistih mnogu ustmenih pritožb, kakor tudi gospoških pritožb in nagonov storjenih, mislim, da je sedaj čas prispeti, da sklenem to, za kar se jez poganjam s tem, za kar se gospod nasvetovavec vleče. Moj nasvet namerja tajat i: Pregesješenje bi bilo zoper pravico, ako bi mogli plačevati gospodarji zemljišč v obmestju ležečim cestino in mostinou, uni pa ne, kteri imajo svoje posestva na drugi strani; zavoljo tega naj bi se take pritožbe zaslile in sploh naj bi se fa reč vzelja v prošnjo, ktero je nasvetoval gosp. dr. Bleiweis v zastran šrange pri sv. Petru in v Krajini dolini.

Posl. Ambrož: K temu, o čemur je bilo sedaj razgovarjanje, bom se kaj pristaval, kar se ujema s to rečjo.

Gospod poslanec okolice ljubljanske je dobro zadel svojo reč, da je gledé šrange pri svetem Petru in v Krajini dolini tožbe kmetiških sosēsk zastran tega slavnemu zboru razodel. Desiravno nisem zastopavac mesta, mi leži vendar na sercu blagor mesta, ker je moje rojstno mesto; naj pregovorim tedaj tudi za ljubljano pár besedi in omenim reči, ktere težko zadevajo ljubljancane, ker morajo to cestino in mostinou plačevati.

Cesta skozi Kravjo dolino pelje od šent-peterskega predmestja do Save, spada pa tako v ljubljansko obmestje, da ima mestna gospoška 1375 sečnov ceste popravljati in hrani.

Res je sicer, da jelje ljubljansko mesto tlačino, in zoper to ni nič ugovarjati; ako morajo pa ljubljancane cestino plačevati za cesto, ktero morajo oni sami v taki dolgosti dělati, se vjame njih zadeva z zadevo prebivavcem ljubljanske okolice.

Pa še nekaj drugzega je, zavoljo cesar je mestu silno potrebova, da se te dvé šrange odpravite. Slavna deržavna uprava sama je spoznala, da ne more nikdo več, kadar neha deržavna cesta biti deržavna cesta in se premeni v kantonsko cesto, po pravici tjerati cestino od njej. Pred je bila cesta, o kteri sedaj govorimo, deržavna ali cesarska cesta, tudi v Zalogu so imeli šrange in tudi tu so poberali cestino. Ko je cesta nehala biti cesarska cesta, je tudi šrange zginila, al pri sv. Petru je gledé cestino še vedno ostala. Jez sam se bil takrat kot komisar mestne gospoške pri tej obravnavi pričujoč in sem govoril zoper to nepristojnost; al moje besede so bile bob v steno. Dnarstvene gospoške so to reč utišile z izrečenjem, da ste šrange v Krajini dolini in pri sv. Petru šrange, na kterih se tudi cestina pobera mora; v uterjenje tega so se operale na cesarsk sklep, kteri tu gotovo ni bil na svojem mestu.

Dalje je šrange v Krajini dolini mestnim prebivavcom tudi še v drugem ozetu nadležna. Slišali smo nekaj let sem tožbe na tožbe, zakaj ljubljancanje tako malo zdajo. Pervi urok je, da je hisnina prevelika in kdor kaj zida, je samo 8 do 10 let proti hišnega davka; utegnile bi pa, čeravno ne tako zlo, tudi te šrange veselje do zidanja kalit. Skozi te šrange dobivamo najvec gradiva ali materialia v ljubljano; apno, pesek se vozi skozi te šrange. Vsaka vožnja stane 10 kr. več, ker se mora od vsake plačevati cestina.

Moke pride največ po Krajini dolini v ljubljano; žalozki in Bistriski mlinari vozijo moko po tej cesti in prirajajo cestino k ceni moke. Dalje dobiva ljubljana voznike za zidarijo skozi in skozi iz tega okraja. Ako tedaj delavec s svojim vozom prazen v ljubljano pride, mora cestino plačati, ko se po opravljenem

delu zvečer dam vérne, jo mora sopeč plačati in rajta potem večo dñino.

Treba se mi je zdelo tedaj, kar se tiče ljubljane, k nasvetom gospoda dr. Bleiweisa, kteri jih je kot silne nasvet predložil, to razjasnjenje pridjeti in prosim, slavni zbor naj to prevardi, da že pervi deželni zbor utolazi nevoloj, ktera že več let serca prebivavcov razjeda.

Kar pa zadeva mostinou v Karlovskem predmestju, mislim, da se nasvet gospoda poslanca Guttmanna menda samo na mostinou nanasa. Ta nasvet se razločuje od gospoda dr. Bleiweisovega; zakaj pa gospod dr. Bleiweisovih predlogih se plačuje od reči, h kateri deržava nič ne pripomore, tu pa se pobera mostina za most, ki ga je deržava zidal. Al tu je pa to prevarditi, da je mostina, ktero morajo posestniki plačevati, ki jih je gospod Guttmann omenil, tudi nepravica; zakaj, da most ondostoji, za to ne more nihče nico.

Preden je bil cesarski graben, prebivavci z une strani niso čez most hodili v ljubljano, ker ga ni bilo; ko je bil cesarski graben skopan, so bili od mesta ločeni, in morajo mostinou plačevati, kadar jim je treba kaj iz ljubljane dobiti.

Zoddeva se mi pa, da je tudi zdaj ta nasvet silen nasvet, in sicer zavoljo tega, ker bo zavoljo osnovanega osušenja ljubljanskega mahu treba, cesarski graben globoce skopati in nov most postaviti. Tu bi bilo prav, da bi prebivavci unstran mosta v ljubljanskem obmestju zivčice mostnine ne plačevali, in se prosilo, da bi slavna vlada od posestnikov v ljubljanskem obmestju nič mostnine ne terjala, kadar iz mesta ali v mesto vozijo ali pa na polje hodijo, ktero v obmestju leži.

Al ta nasvet naj bi se posebej dal in gospodu nasvetovavcu bi bilo na voljo dano, izreči, da je njegov nasvet silen nasvet. Jez vsaj rečem, da je silen.

Posl. dr. Zupan: Slišali smo tedaj, da podperata dva glasa nasvet gospod dr. Bleiweis; v neki prejšnji seji, ako se ne motim v 4., je slavni zbor kot pravilo postavil, da mora pet zbornikov podperati vsak nasvet. Prosim teda slavno predsedništvo, pratišati, ali naj se podpera nasvet gospoda dr. Bleiweisa in posebno nasvet gospoda Guttmanna, da se ho vidilo, da imata ta nasveta dosti podpore.

Predsednik: Naj opomim gospod dr. Zupana, da je res v eni poslednjih sej gospod poslanec Ambrož nasvetoval, da bi vsak nasvet petro zbornikov podperalo, al o tem nasvetu še ni bilo razgovorja in tudi ni bil enoglasno poteren. Dasiravno nimamo nikakoga opravilnega reda, in po mojem mnenju to ne gre razgovarjati, bi vendar utegnilo dobro biti, za kratek čas, ko smo še zbrani, od tega odstopiti; stotrim tedaj predlog, glasovati o gospod dr. Zupanovem nasvetu. Da mora vsak nasvet kakega poslance petro zbornikov podperati ali pa ne; prosim teda ustati gospode, kteri glasujejo za to, da ne velja nasvet, kterega ne podpore petero zbornikov.

Posl. dr. Zupan: Slavni deželni zbor je vsaj takrat tako ravnal, ko smo se razgovarjali o nasvetu gospoda poslanca Guttmanna zastran naprave više realke; mislit si moram tedaj, da je ta nasvetlik, kakor je bil poteren.

Predsednik: Kolikor se jez spomnim, ni bilo o tem nasvetu razgovorja in torej tudi ni bil poteren. Ali hocé še kdo govoriti glede gospoda dr. Bleiweisovega nasveta?

Posl. Brolich: Jez podperam nasvet gospod dr. Bleiweisa zavoljo tega, ker se opera na pravčnosti,

in posebno nasvetuje, da ni treba odlašanja in ne novo obravnavo, ta nasvet za silen nasvet spoznati, ker se razvade nikolj pregojad ne odpravijo in pravica nikolj pregojad ne pride.

Posl. baron Apfaltern: Res je, da sem s tem zastopljen, al to, zavoljo cesar so hotli gospod predgovorniki podperati gospod dr. Bleiweisov nasvet, moram poterediti, mislim pa vendar, da ta reč ne gre pred slavni deželni zbor; to je namreč res zgolj krajna zadeva, ktere nične drugi ni deležen kakor ljubljansko mesto in njegova bližnja okolica, pa tudi ne na vse strani, temuči samo na tisto stran, kamor peljete ceste, na kterih ste omenjene šrange.

Mislim tedaj, da dobro razumem §. 18 deželne ustawe, ktere tacih zadev ne postavljajte med opravila deželnega zobra, in menim, da naj bi to reč ljubljanski magistrat in gospoška kantona ljubljanske okolice obravnavala, ker je, kakor je gospod vladni komisar rekel, upati, da bo ta reč kmali rešena.

Ker je reč, zavoljo ktere se zdaj razgovarjam, krajna in ne splošna reč in naj jo magistrat in kantonska gospoška ljubljanske okolice obravnavata, nasvetjem po §. 18 deželne ustawe k dnevnemu redu iti.

Predsednik: Ali zeli še kteri gospodov poslanec covoriti?

Mil. knez in škop: Pristavim še to, da bi, ako bi v začetku preveč tjerali, zlasti pa odpravo davkov, celo nič ne opravili, posebno pa, ker je slavna deželna vlada povedala, da se ta reč že obravnuje; odstopil bi tedaj do te reči in sem popolnoma z gospod baronom Apfalternom zastopljen.

Posl. Brolich: Jez rečem, da zavoljo tega z nasvetom nisem zastopljen, ker je ze tako znano, da se za to reč že celih pet let poganjao, in kdo vše, ali ne bo še pet let preteklo, predem one, kteri zavoljo tega toliko skope terpe, pravica doleti. (bravo!)

Posl. dr. Bleiweis: Jez mislim, da nevolja in hudočovnost, ki je med ljudmi, in upornost, ktere se je kantonskim gospoškam batí, vago zlo k tem vlečejo. Ustregel nam je gospod vladni komisar, kdo je porok, da ne bo, kakor je dosedaj že 5 let preteklo, se družih pet let prešlo, sicer pa mislim, da naj se o tej reči razgovarjam v deželnem zboru, sij zadava tudi sosēs. Zdi se mi ta reč po vsem tem, kar se je dosegli slišalo, res silna, ne gre pa tudi ne za odpravo davka. Deržava sama ne bo zavoljo tega nič ubožila; sij je izkazalo, da je deržava popred, dokler je bila cesarska cesta, vsako leto 1800 gold. samo pot od ljubljane do Zaloga stata; tega deržava več ne plačuje in le nepristojno je, da se od kantonske ceste cesarska cestina plačuje.

Posl. Guttmann: Jez mislim, da nevolja in hudočovnost, ki je med ljudmi, in upornost, ktere se je postojala, da bi se od vožnje cegla in družih potreb, ktere imajo prebivavci obmestja, cestina več ne poberala, tudi silen nasvet; zakaj 13 let je že, da se uporajo in poskušajo, pomoci dobiti, pa se nič niso mogli doseči. Našatal sem se na poslednjem odloku, ktera je zabernila na tisti čas, ko bodo nove sosēske osnovane; osnovale so se leta 1850, preteklo je tedaj od takrat 11 let, in dasiravno je ta reč silno dalje izsnovanata, in se je na cente papirja popisalo, smo vendar tam ostali, kjer smo bili.

Govorim samo za tiste, kteri imajo svoje posestva v obmestju, ozeroma zastran mostnine in mislim, da je to, kakor morem zagotoviti, 100 in 1000 tožb zdobilo in da je to tako važno, da se smě slavnemu deželnemu zboru priporočiti.

Predsednik: Ali zeli še kteri gospodov covoriti? **Posl. dr. Toman:** Jez podperam nasvet gospod